

Padziļinātais kurss Vēsture II augstākajā mācību satura apguves līmenī

Valsts pārbaudes darba programma

Padziļinātais kurss Vēsture II augstākajā mācību satūra apguves līmenī

Valsts pārbaudes darba programma

Valsts pārbaudes darba programma ir izstrādāta Eiropas Sociālā fonda projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Valsts pārbaudes darbu satūra, programmu un paraugu izstrādi Projektā vadīja **Pāvels Pestovs**.

Valsts pārbaudes darba programmas izstrādi un sagatavošanu publicēšanai vadīja **Ansis Nudiens**.

Valsts pārbaudes darba programmu izstrādāja: **Inese Berga, Aija Biteniece, Ansis Nudiens, Liene Ozoliņa**.

Valsts pārbaudes darba programmu izvērtēja ārējie eksperti: **Juris Goldmanis, Linzijs Gibsons (Lindsay Gibson), Aija Kļaviņa**.

Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm, kas piedalījās valsts pārbaudes darbu aprobācijā.

Saturs

Ievads	4
1. Valsts pārbaudes darba mērķis	4
2. Vērtēšanas saturs	4
3. Valsts pārbaudes darba uzbūve	7
4. Vērtēšanas kārtība un kritēriji	7
5. Piekļuves nosacījumi	8
6. Rīcības vārdu skaidrojums	9

PIELIKUMI

1. pielikums. Vispārīgu prasmju un prasmju grupu snieguma līmeņu apraksti	10
2. pielikums. Vēsturē II plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti augstākajā apguves līmenī	12
3. pielikums. Vēsturē II plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu indikatori	14
4. pielikums. Piekļuves nosacījumu uzdevumu paraugi un vērtēšanas kritēriji	19

Ievads

Valsts pārbaudes darba programma veidota kā teorētiskais ietvars valsts pārbaudes darbu izstrādei, kas nodrošina iespēju tos salīdzināt, grūtības pakāpes nemainību un pēctecību.

Programmā skaidrots vērtēšanas saturs, pārbaudes darba uzbūve, vērtēšanas kārtība un kritēriji, piekļuves nosacījumi valsts pārbaudes darbam un mācību satura apguves prasību indikatori.

1. Valsts pārbaudes darba mērķis

Valsts pārbaudes darba mērķis ir sertificēt skolēnu, beidzot vidējo izglītības iestādi, un novērtēt sniegumu kursā atbilstoši Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumiem Nr. 416 "Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem" (turpmāk – standarts) un standarta 3. pielikumam "Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā" augstākajā mācību satura apguves līmenī, un iegūt datus skolēnu snieguma un mācību satura izvērtēšanai, metodisko ieteikumu izstrādei un profesionālās pilnveides plānošanai izglītības iestādes, dibinātāja un valsts līmenī.

Valsts pārbaudes darba adresāts – skolēni, kuri ir apguvuši sociālās un pilsoniskās mācību jomas sasniedzamos rezultātus (turpmāk – SR) augstākajā mācību satura apguves līmenī (2. pielikumam).

2. Vērtēšanas saturs

Vēstures augstākā līmeņa valsts pārbaudes darba (turpmāk – VPD) vērtēšanas saturu raksturo trīs kategorijas:

- 1) sasniedzamo rezultātu veids un grupa;
- 2) satura modulis;
- 3) izziņas darbības līmenis.

Tas nozīmē, ka katru VPD testelementu¹ raksturo noteikts SR veids un grupa, satura modulis un izziņas darbības līmenis.

2.1. Sasniedzamo rezultātu veids un grupa

Skolēnam plānotie SR ir:

- 1) zināšanas un izpratne;
- 2) prasmju grupas;
- 3) zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas.

Katram sasniedzamo rezultātu veidam ir norādītas sasniedzamo rezultātu grupas (sk. 1. tabulu), kuras apkopo standartā noteikto mācību saturu un tiek pārbaudītas/mērītas VPD.

Zināšanu un izpratnes pārbaudei VPD iekļauti uzdevumi, kuros skolēni:

- zina un lieto vēstures faktus, jēdzienus, terminus, nosaukumus, sakarības un konceptus;
- skaidro vēsturiskus notikumus un procesus, to cēloņus un sekas sakarības un pamato šo notikumu radītās pārmaiņas un ietekmi uz mūsdienām.

Prasmju apguvi raksturo vairākas SR grupas (sk. 1. tabulu), kuras tiek pārbaudītas VPD:

- informācijas pratība;
- analītiskā spriešana;
- argumentēšana;
- vēsturiskā perspektīva.

¹ Testelements ir uzdevums vai uzdevuma daļa, kas veidots, lai vērtētu kādu konkrētu skolēnu darbības aspektu atbilstoši kritērijiem.

Informācijas prasības novērtēšanai veidotie uzdevumi prasa izvērtēt vēstures un informācijas avotu izcelsmi un ticamību, tos savstarpēji salīdzināt un izdarīt secinājumus no iegūtās informācijas.

Analītiskās spriešanas novērtēšanai veidotie uzdevumi prasa klasificēt dažādus vēstures notikumus un procesus, identificēt cēloņsakarības, novērtēt notikumu/procesu nozīmīgumu.

Argumentēšanas prasmes novērtēšanai veidotie uzdevumi prasa sniegt atbildi uz atvērtu jautājumu, sniedzot savai atbildei, faktos balstītu, pamatojumu.

Vēsturiskās perspektīvas novērtēšanai veidotie uzdevumi prasa savu nostāju un secinājumus par dažādiem vēstures notikumiem un procesiem pamatot atbilstoši attiecīgajā laikmetā sastopamajai izpratnei, kā arī rekonstruēt vēsturiskās situācijas kontekstus atbilstoši attiecīgā laikmeta politiskajai, sociālajai, kultūras, intelektuālajai un emocionālajai videi.

Zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas. Ir iespējamās vairākas kombinācijas. Viena no tām – vēsturnieka viedokļa interpretācija – prasa izmantot konteksta zināšanas, kā arī demonstrēt prasmi lasīt, saprast un izvērtēt tekstu; izdarīt secinājumus un pamatot savu viedokli.

Ļoti apjomīga zināšanu un prasmju kombinācija ir problēmu risināšana, kas izpaužas, vai nu kā pētnieciskā darbība vai kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzības iniciatīva, kur pirmajā gadījumā risināmā problēma ir teorētiska, kas izriet no pētāmā jautājuma, savukārt, otrajā gadījumā risināmā problēma ir īsta, izriet no nepieciešamības aizsargāt vai saglabāt kādu kultūras un vēstures pieminekli. Abos gadījumos, lai šo uzdevumu izpildītu, skolēnam ir jāveic pamatīga izpēte, izziņot gan teorētisko literatūru, gan arī vēstures avotus, apkopojot nozīmīgākos faktus un izdarot patstāvīgus secinājumus. Veicot šādu uzdevumu, skolēni nonāk autentiskā situācijā, sastopoties ar jaunu kontekstu. Šāda veida uzdevumi prasa iedziļināšanos un ir laikietilpīgi, tos nav iespējams iekļaut un novērtēt VPD laikā, tādēļ šie uzdevumi ir izvirzīti par VPD piekļuves nosacījumiem.

1. tabula. Sasniedzamo rezultātu veidi, grupas un to īpatsvars VPD.

Sasniedzamo rezultātu veids un grupa		Īpatsvars (%)
Zināšanas un izpratne	<p>Skaidro, pamato:</p> <ul style="list-style-type: none"> notikumu radītās pārmaiņas un ietekmi uz mūsdienām; indivīda, sabiedrības, varas, demokrātijas, resursu un kultūras daudzveidības nozīmi dažādos vēstures notikumos un procesos. <p>Lieto vēstures faktu zināšanas un atbilstošu terminoloģiju.</p>	30 ± 5
Prasmju grupas	<p>Informācijas prasība – atlasa atbilstošus un daudzpusīgus vēstures un informācijas avotus:</p> <ul style="list-style-type: none"> izvērtē vēstures un informācijas avotu izcelsmi un ticamību; savstarpēji salīdzina dažādas avotu kopas, konfrontē tur pieejamo informāciju; pārveido iegūto informāciju, izmantojot piemērotas un efektīvas stratēģijas; komunicē par informāciju, nododot tālāk savas idejas, savu izpratni par noteiktiem jautājumiem. 	20 ± 5
	<p>Analītiskā spriešana:</p> <ul style="list-style-type: none"> klasificē dažādus vēstures notikumus un procesus; identificē dažādu vēstures notikumu un procesu cēloņu un seku sakarības; novērtē notikuma/procesa nozīmīgumu, ilgstamību, ietekmes dziļumu un apjomu (arī saistību ar mūsdienām); secina, kāda ir notikumu simboliskā nozīme un kā tā tiek izmantota mūsdienās. 	25 ± 5
	<p>Argumentēšana: pierāda apgalvojumu, izmanto nepieciešamo argumentācijas veidu, demonstrē prasmi loģiski saistīt premisas ar secinājumiem un balstīties tajos, atklājot cēloņsakarības.</p>	15 ± 5
	<p>Vēsturiskā perspektīva:</p> <ul style="list-style-type: none"> rekonstruē vēsturiskās situācijas kontekstus atbilstoši attiecīgā laikmeta politiskajai, sociālajai, kultūras, intelektuālajai un emocionālajai videi; savu nostāju, secinājumus un rīcību pamato atbilstoši attiecīgajā laikmetā sastopamajai izpratnei par tādiem jēdzieniem kā indivīds, sabiedrība, vara, demokrātija, resursi, kultūras daudzveidība, laiks un pārmaiņas. 	10 ± 5

2.2. Satura moduļi

Satura moduļi VPD strukturēti atbilstoši kursa "Vēsture II" programmas saturam. Satura moduļu īpatsvars VPD (sk. 2. tabulu) ir atbilstošs tematu stundu skaitam kursa "Vēsture II" programmas paraugā.

2. tabula. Satura moduļi un to īpatsvars VPD.

Satura modulis	Īpatsvars (%)
Ticība un ideoloģijas	20 ± 5
Kari un konflikti	20 ± 5
Revolūcijas	20 ± 5
Valsts	20 ± 5
Sociālās grupas	20 ± 5

VPD satura hronoloģiskie ietvari ir no 16. gs. sākuma līdz 20. gs. beigām, bet arī katram modulim ir definēti noteikti hronoloģiskie ietvari (skat. 3. tabulu).

VPD tiek izstrādāts atbilstoši SR veidiem un grupām, satura moduļiem un to procentuālajam sadalījumam. VPD saturs ir atbilstošs satura indikatoriem (skat. 3. pielikums. Vēsturē II plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu indikatoru).

3. tabula. Satura moduļu hronoloģiskie ietvari.

Satura modulis	Hronoloģiskie ietvari									
	1500–1549	1550–1599	1600–1649	1650–1699	1700–1749	1750–1799	1800–1849	1850–1899	1900–1949	1950–1991
Ticība un ideoloģijas										
Kari un konflikti										
Revolūcijas										
Valsts										
Sociālās grupas										

2.3. Izziņas darbības līmenis

VPD iekļautie uzdevumi grupēti četros izziņas darbības līmeņos, un to līmeņa noteikšanai izmanto SOLO jeb novēroto mācīšanās rezultātu taksonomiju. SOLO taksonomijā skolēna sniegums tiek raksturots, analizējot ideju jeb struktūrelementu skaitu un saišu kvalitāti starp šiem struktūrelementiem. Vispārīgs izziņas darbības līmeņu apraksts, kas piemērots VPD, apkopots 4. tabulā.

4. tabula. Izziņas darbības līmeņu raksturojums un to īpatsvars VPD.

Izziņas darbības līmenis un tā apraksts		Īpatsvars (%)
I	Atceras, lieto atsevišķus faktus, idejas, cēloņus/sekas.	10 ± 5
II	Lieto un grupē vairākus faktus, idejas, cēloņus/sekas.	45 ± 5
III	Saista, skaidro, lieto zināšanas vai prasmes jaunās situācijās, demonstrējot patiesu izpratni.	35 ± 5
IV	Veido un pierāda kopsakarības, lieto zināšanas un prasmes, izdarot patstāvīgus secinājumus.	10 ± 5

Katram līmenim atbilstošo uzdevumu īpatsvars noteikts, ievērojot VPD mērķi un galvenos vērtēšanas principus. Pirmais princips – skolēnu grupai ar zemu un vidēju snieguma līmeni dota iespēja apliecināt savas zināšanas un prasmes pietiekami plašā satura jautājumu lokā, t. sk. uzdevumos, kas mēra zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kompleksu lietojumu. Otrais princips – SR veidu "Zināšanas un izpratne" un "Prasmju grupas" vērtēšanai iekļauti testelementi, kas atbilst III izziņas darbības līmenim, tādējādi akcentējot izpratnes veidošanu. Trešais princips – visi SR veida "Zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas" vērtēšanai iekļautie uzdevumi ietver vismaz III līmenim atbilstošus testelementus.

3. Valsts pārbaudes darba uzbūve

VPD ir trīs daļas:

1. daļa – Zināšanas, izpratne un argumentēšana. (70 minūtes)
2. daļa – Vēstures avotu analīze. (40 minūtes)
3. daļa – Vēsturnieka viedokļa analīze. (40 minūtes)

5. tabula. VPD norise.

Eksāmena daļa	Uzdevuma apraksts	Laiks
1. daļa. Zināšanas, izpratne un argumentēšana.	Kopā deviņi uzdevumi, kuros ietilpst: <ul style="list-style-type: none">• testa jautājumi ar dotiem četriem atbilžu variantiem (vizuālo avotu analīze, vēstures procesu un personību atpazīšana);• jautājumi ar īsām, strukturētām atbildēm;• viens uzdevums ar izvērstu, argumentētu atbildi par vienu no trim piedāvātajām tēmām.	70 min.
Starpbrīdis.		15 min.
2. daļa. Vēstures avotu analīze.	<ul style="list-style-type: none">• Četri vēstures avoti (maksimāli 600 vārdu).• Divi strukturēti uzdevumi – vēstures avotu ticamības noteikšana un tajos pieejamās informācijas salīdzināšana, viedokļa formulēšana, izmantojot pieejamos vēstures avotus.	40 min.
3. daļa. Vēsturnieka viedokļa analīze.	Viens strukturēts uzdevums: autora (vēsturnieks, publicists, filozofs) viedokļa analīze par nozīmīgu vēstures procesu.	40 min.
Kopā:		165 min.

4. Vērtēšanas kārtība un kritēriji

4.1. Vērtēšanas kārtība

VPD ir izstrādāta uzdevumu vērtēšanas kārtība un vērtēšanas kritēriji.

VPD 1. daļas testveida – atbilžu izvēles – uzdevumos atbilde un tās pieraksts ir viennozīmīgs, tāpēc par katru pareizi izpildītu testa uzdevumu skolēns var saņemt 1 punktu, kopā 6 punktus.

VPD 1., 2. un 3. daļas strukturētos uzdevumos – atvērtos jautājumus, vēstures avotu un interpretācijas analīzi un izvērstu viedokli – vērtē, izmantojot vērtēšanas kritērijos aprakstītās punktu vērtēšanas shēmas un snieguma līmeņu aprakstus. Izpildot strukturētos uzdevumus, skolēns var saņemt 97 punktus.

Aptuveni 20% VPD iekļauto testelementu reprezentē minimālo prasību kopumu, kuru apguve izvirzāma, kā nosacījums VPD sekmīgai nokārtošanai.

4.2. Vērtēšanas kritēriji

Skolēnu sniegumu VPD vērtē atbilstoši vērtēšanas kritērijiem, kas var būt izteikti, kā katram punktam atbilstoša darbība

vai kā snieguma līmeņu apraksts, katram līmenim piešķirot noteiktu punktu skaitu.

Snieguma līmeņu aprakstus konkrētu VPD uzdevumu vērtēšanai veido, izmantojot vispārīgu prasmju vai prasmju grupu snieguma līmeņu aprakstus (skatīt 1. pielikumu), tos sašaurinot un konkretizējot, ievērojot konkrētā uzdevuma saturu.

5. Piekļuves nosacījumi

Iesniedz astoņas nedēļas pirms eksāmena.

Lai kārtotu VPD, skolēnam ir jāapliecina pētniecisko darbības prasmju apguve atbilstoši padziļinātā kursa saturam, tai skaitā jāveic pētījums par noteiktu tēmu vai jāizstrādā kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzības iniciatīva.

Piekļuves nosacījumi VPD.

- **Veic pētījumu, formulē un argumentēti pamato savu viedokli** (skatīt 4. pielikumu):
 - izvirza pētāmo jautājumu/hipotēzi;
 - izstrādā pētniecības plānu un veic pētījumu.
- **Izstrādā, īsteno un pamato kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzības iniciatīvu, kas ietver vairākas secīgas darbības** (skatīt 4. pielikumu):
 - aktualizē konkrēta pieminekļa aizsardzības problēmu;
 - izstrādā un īsteno izvēlētā pieminekļa aizsardzības stratēģiju;
 - novērtē un pamato pieminekļa aizsardzības stratēģijas efektivitāti.

Piekļuves nosacījumi ir izpildīti gadījumos, kad ir sasniegts pozitīvs vērtējums, kas atbilst vismaz SLA (skatīt 1. pielikumā) 1. līmenim.

6. Rīcības vārdu skaidrojums

Rīcības vārds	Skaidrojums
Analizēt	Detalizēti apskatīt, raksturot veselumu (jēdzienu, faktu, procesu, pazīmi, problēmu u. tml.) un tā daļas pēc noteiktiem kritērijiem, lai noskaidrotu to būtiskās īpatnības (pazīmes, īpašības, sakarības, struktūru u. tml.).
Aprakstīt	Sistēmiski, noteiktā un loģiskā secībā izklāstīt, uzrakstīt atbilstoši noteiktiem kritērijiem, neiekļaujot pamatošanu, izskaidrošanu.
Argumentēt	Izveidot skaidrojumu ar argumentiem, ievērojot noteiktu argumentācijas struktūru (apgalvojums–pierādījums–loģisks spriedums).
Atrast	Atklāt, konstatēt, identificēt, izvēlēties.
Attēlot	Uzskatāmi parādīt būtiskās pazīmes; atveidot, izmantojot zināšanas.
Definēt	Formulēt veseluma (jēdziena, fakta, procesa, pazīmes, problēmas u. tml.) definīciju – būtisko pazīmju īsu, precīzu formulējumu, raksturojumu.
Diskutēt	Apspriet, apmainīties ar viedokli par jautājuma (temata) problēmu (-ām), meklējot atbildi vai virzoties uz konstruktīvu risinājumu.
Grupēt	Veidot (apvienot vai sadalīt) grupas, objektu kopas pēc noteiktas pazīmes vai vairākām nošķiramām pazīmēm.
Interpretēt	Radoši izskaidrot, atklāt, pārveidot un pārrādīt darba, objekta, parādības u. tml. jēgu, saturu, ideju vai avotos esošo informāciju, izmantojot dažādus pierādījumus.
Izmantot	Mērķtiecīgi iesaistīt, piemērot, lietot.
Izvēlēties	Izraudzīties no kāda daudzuma, kopuma (piemērotāko, atbilstošāko).
Izvērtēt	Skat. – novērtēt
Klasificēt	Veidot grupu hierarhisku struktūru pēc noteiktiem kritērijiem.
Noteikt	Noskaidrot, pazīt, konstatēt atšķirīgās pazīmes (īpatnības, faktus, viedokļus, problēmas, argumentus u. tml.).
Novērtēt	Vērtējot, izspriežot noteikt, izsecināt kvalitāti, atbilstību noteiktām prasībām.
Pamatot	Izveidot skaidrojumu, izmantojot atsauci uz konkrētu informāciju (fakti, dati, cēloņi, iemesli, spriedumi u. tml.).
paskaidrot	Skat. – skaidrot.
Piedāvāt	Veidot iespējamu, vēlamu, derīgu, piemērotu risinājumu, atlasot, izmantojot informāciju un pamanot iespējas.
Pierādīt	Izveidot skaidrojumu – spriedumu virkni, pierādot vai noliedzot apgalvojumu.
Prognozēt	Pamatojoties uz konkrētiem faktiem, paredzēt (kā) tālāko norisi, rezultātu, demonstrējot izpratni par tiem.
Raksturot	Noteikt, aprakstīt, vērtēt būtiskās, raksturīgās īpašības, pazīmes.
Salīdzināt	Noteikt kopīgās un/vai atšķirīgās īpašības, pazīmes pēc būtības salīdzināmiem veselumiem (jēdzieniem, faktiem, procesiem, pazīmēm, problēmām, risinājumiem u. tml.), atsaucoties uz abiem (vai visiem).
Secināt	Veidot atzinumu, spriedumu, pamatojoties uz iegūtajiem faktiem, iepriekš veiktu analīzi, vērojumiem, cēloņsakarībām u. tml.
Skaidrot	Detalizēti, saprotami, sistēmiski sniegt pārskatu (izklāstu, faktu kopumu, atzinumu u. tml.), formulēt galveno ideju (notikumus, procesus, parādības, iemeslus u. tml.), padarot to saprotamu.
Spriest	Veidot spriedumu.
Vērtēt	Veidot noteiktu spriedumu, atzinumu, secinājumu par atbilstību vai neatbilstību noteiktiem kritērijiem, balstoties uz zināšanām.

Pielikumi

1. pielikums.

Vispārīgu prasmju un prasmju grupu snieguma līmeņu apraksti

Argumentēšana				
	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Formulē apgalvojumu	Formulē apgalvojumu, kas tikai daļēji atbilst analizējamam tematam, pieteiktai problēmai vai jautājumam.	Formulē apgalvojumu, kas ir pārāk vispārīgs un nav pietiekams, lai atklātu analizējamo tematu, pieteikto problēmu vai jautājumu.	Formulē skaidru un precīzu apgalvojumu, kas pilnībā atbilst pieteiktajai problēmai vai jautājumam.	Formulē skaidru un precīzu apgalvojumu, kas pilnībā atbilst pieteiktajai problēmai vai jautājumam. Izvēlēts problēmai vai jautājumam atbilstošākais/būtiskākais apgalvojums.
Pierāda apgalvojumu	Pierāda apgalvojumu ar vienpusēji atlasītiem spriedumiem un savu pieredzi, nevis faktiem, pierādījumi nav saistāmi ar apgalvojumu.	Apgalvojuma pierādījumam atlasa spriedumu, kas ir vispārīgs un nav pietiekams, lai pierādītu apgalvojumu.	Pierāda apgalvojumu ar precīziem, iederīgiem un faktos balstītiem spriedumiem, kas ir pietiekami, lai pierādītu apgalvojumu, un noder cēloņsakarību konstatēšanai.	Pierāda apgalvojumu ar daudzveidīgiem, precīziem, iederīgiem un faktos balstītiem spriedumiem, vispārina un meklē likumsakarības, kuras iespējams attiecināt uz jaunu kontekstu.
Pamato apgalvojumu	Veido nepilnīgu sasaisti starp apgalvojumu un pamatojumu. Argumentācija ir formulēta neskaidri.	Sasaista apgalvojumu ar tā pamatojumu, pamatojuma struktūra ir neskaidra, izklāstā trūkst loģiska secīguma, pielaistas loģikas kļūdas.	Precīzi un pilnvērtīgi sasaista apgalvojumu ar tā pamatojumu, izmantojot loģisku un saprotamu pamatojuma struktūru. Izvirza loģiskus secinājumus.	Precīzi un pilnvērtīgi sasaista apgalvojumu ar tā pamatojumu, izmantojot loģisku un saprotamu pamatojuma struktūru; izvirza loģiskus secinājumus, kuri ir derīgi starpdisciplināru problēmu risināšanai un cēloņsakarību konstatēšanai.
Atspēko konkurējošo apgalvojumu	Definē konkurējošo apgalvojumu, bet tas nav atspēkots.	Atspēko konkurējošo apgalvojumu ar vienpusēji atlasītiem spriedumiem un savu pieredzi, nevis faktiem, pierādījumi nav saistāmi ar apgalvojumu.	Atspēkojot konkurējošo apgalvojumu, pierādījumam atlasa spriedumus, kas ir vispārīgi un nav pietiekami, lai atspēkotu apgalvojumu.	Atspēko konkurējošo apgalvojumu ar precīziem, iederīgiem un faktos balstītiem spriedumiem, kas ir pietiekami, lai atspēkotu apgalvojumu.

Informācijas pratība				
	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Meklē, atlasa informāciju	Atlasa informāciju un informācijas avotus, kas atbilst pētāmajam gadījumam/tēmai; atlasīta lieka informācija un/vai atmesta būtiska informācija. Ar atbalstu iegūst (atsevišķus) datus/informāciju, to nolasot, neievēro informācijas/datu veidu, atbilstošo kontekstu, mērvienības un mērogu (<i>ievērojot informācijas specifiku</i>).	Atlasa informāciju un informācijas avotus, kas atbilst pētāmajam gadījumam, bet atlasa un papildina arī lieku informāciju un informācijas avotus. Iegūst datus/informāciju, to nolasot no viena vai vairākiem attēlošanas veidiem, ievērojot informācijas/datu veidu, atbilstošo kontekstu, mērvienības un mērogu (<i>ievērojot informācijas specifiku</i>).	Atlasa daudzveidīgu informāciju un informācijas avotus, kas atbilst pētāmajam gadījumam/tēmai. Iegūst datus/informāciju, korekti to nolasot no dažādiem attēlošanas veidiem, ievērojot informācijas/datu veidu, atbilstošo kontekstu, mērvienības un mērogu (<i>ievērojot informācijas specifiku</i>).	Precīzi atlasa daudzveidīgu, tikai uz pētāmo gadījumu/tēmu attiecināmu informāciju un informācijas avotus. Iegūst datus, korekti tos nolasot, neatkarīgi no attēlošanas veida, vienmēr ievērojot datu veidu, atbilstošo kontekstu, mērvienības un mērogu (<i>ievērojot informācijas specifiku</i>).
Klasificē informāciju/datus un informācijas avotus	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc dotiem/disciplīnai raksturīgiem kritērijiem.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc disciplīnai raksturīgiem, subjektīvi izvēlētiem kritērijiem.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu starpdisciplinārā kontekstā.
Novērtē informācijas avotu/datu ticamību (pēc ārējām pazīmēm), pārliecinās par datu pietiekamību	Veic haotiskus, bet konkrētus, pēc analogijas mēģinājumus noteikt informācijas avotu ticamību un informācijas/datu kvalitāti un pietiekamību.	Pēc atsevišķām pazīmēm konstatē informācijas avotu kvalitāti un informācijas/datu ticamību, pietiekamību (<i>izvēlas informācijas/datu ticamības/pietiekamības novērtēšanas paņēmieni</i>); novērtē informācijas lomu pazīstamās situācijās/kontekstos.	Pēc noteiktām pazīmēm konstatē informācijas avotu kvalitāti un informācijas/datu ticamību, pietiekamību (<i>izvēlas informācijas/datu ticamības/pietiekamības novērtēšanas paņēmieni</i>); novērtē informācijas lomu jaunās situācijās/kontekstos.	Pēc precīzām, disciplīnai raksturīgām pazīmēm konstatē informācijas avotu kvalitāti un informācijas/datu ticamību, pietiekamību (<i>izvēlas informācijas/datu ticamības/pietiekamības novērtēšanas paņēmieni</i>); novērtē informācijas lomu starpdisciplinārā kontekstā.
Faktu pārbaude, avotu/datu salīdzināšana (konfrontācija)	Haotiski, nekritiski izvēlas pazīmes, pēc kurām pārbauda pieejamo faktu/datu patiesumu. Atlasa un lieto pēc būtības nesalīdzināmus faktus/datus.	Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju, reaģējot uz acīmredzamām pretrunām/nesakrītībām; raksturo pieejamo faktu lomu atsevišķos temata aspektos.	Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu temata izpētē/problēmas kontekstā.	Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu starpdisciplinārā kontekstā.
legūtajai informācijai piešķir jēgu, informācijas pārrade, tās attēlošana citā veidā (interpretēšana)	Pēc analogijas aptuveni/pavirši nosaka informācijas jēgu. Pārveido un pārrada daļu no pieejamā satura, idejām vai avotos esošās informācijas.	Pielāgo pēc analogijas informācijas jēgu. Pārveido un pārrada daļu no pieejamā satura, idejām vai avotos esošās informācijas, izmantojot atsevišķus atbilstošus terminus.	Nosaka informācijas jēgu. Pārveido un pārrada pieejamo saturu, ideju vai avotos esošo informāciju, izmantojot atbilstošus terminus un dažādus pierādījumus.	Precīzi nosaka informācijas jēgu. Precīzi un detalizēti pārveido un pārrada pieejamo saturu, ideju vai avotos esošo informāciju, izmantojot atbilstošus terminus un dažādus pierādījumus.

2. pielikums.

Vēsturē II plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti augstākajā apguves līmenī

1. Individīds apzinās sevi kā daļu no sabiedrības – sadarbojoties var izdarīt vairāk un efektīvāk, kopīgi ir iespējams ietekmēt procesus.	
S.A.1.4.	Diskutē par teorijām, kas skaidro cilvēka izcelšanos, veido analogijas ar savu personisko pasaules redzējumu un to, kā tas ietekmē individuālo vēstures izpratni.
S.A.1.7.	Diskutē par cilvēku vajadzībām, vērtībām un analizē dažādas taisnīguma izpratnes, lai veicinātu taisnīgu attieksmi pret visiem sabiedrības locekļiem, piedalās/vada sabiedrības labklājības veicināšanas un sabiedrības kopīgo interešu īstenošanas aktivitātes.
S.A.1.8.	Ar piemēriem skaidro, kāpēc sociālā identitāte ir mainīga. Piedāvā un īsteno konkrētas rīcības iniciatīvas, kas vērstas uz nacionālās, reģionālās vai vietējās identitātes apzināšanos.
S.A.1.9.	Analizē sabiedrības noslāņošanas un sociālās mobilitātes iespējas dažādos laikos un vidēs. Saistot ar personisko pieredzi, modelē lokālo un globālo procesu ietekmi uz dažādiem sabiedrības slāņiem/grupām.
2. Latvijas demokrātiju un tiesiskumu nodrošina lokālu interešu un starptautisku attiecību mijiedarbība.	
S.A.2.1.	Izmantojot mūsdienu un vēstures piemērus, analizē indivīdu vai grupu vēlmi, iespējas iegūt varu un realizēt to dažādos politiskajos režīmos. Izvērtē demokrātijas stiprināšanas iespējas un iesaistās dažādās aktivitātēs, kas veicina pilsoniskas sabiedrības veidošanos valstī.
S.A.2.3.	Salīdzina "ideālas valsts" un anarhistiskas (bezvalsts) idejas ar citiem sabiedrības pārvaldīšanas modeļiem/idejām dažādos vēstures periodos un laikmetos. Izmantojot teorijas, pamato kļūdainu valdības rīcību, piedāvā iespējamus sabiedrības pārvaldīšanas uzlabojumus.
S.A.2.4.	Analizē dažādas vēlēšanu sistēmas un procesus, gan pilsoniskās, gan politiskās kultūras izpausmju piemērus. Izmantojot savu pieredzi, izvērtē gan aktīvas līdzdalības, gan pasīvas politiski atsvešinātas neiesaistīšanās iemeslus.
S.A.2.14.	Kritiski izvērtē valsts un baznīcas attiecību modeļus dažādās valstīs, reliģisko organizāciju lomu sabiedrības un valstiskuma attīstības kontekstā. Iecietīgi izturas pret dažādu pasaules redzējumu pastāvēšanu sabiedrībā.
3. Labklājību rada ilgtspējīga un atbildīga saimniekošana, saglabājot mantotās vērtības, vairojot savu turīgumu un rūpējoties par nākamajām paaudzēm.	
S.A.3.2.	Diskutē par zinātnes kā ilgtspējīga resursa nozīmi, ar piemēriem pamato atklājumu un inovāciju nozīmību sabiedrības un ekonomikas attīstībā, lai attīstītu jaunu vērtību vai produktu.
4. Apzinoties un iepazīstot kultūru daudzveidību un globalizācijas procesus, izprotot dažādu kultūru atšķirības un konfliktus, rodas cieņa starpkultūru saskarsmē.	
S.A.4.1.	Skaidro analogijas starp lokāliem un globāliem notikumiem dažādās sabiedrībās un pretrunīgu vērtību līdzspastāvēšanu gan pagātnē, gan tagadnē, lai pilnveidotu savu priekšstatu par dažādām rīcības iespējām vērtību plurālisma apstākļos un veidotu savas ētiskas, likumīgas un pamatotas rīcības stratēģijas situācijām, kurās jāsasaras ar citu vērtībām.
S.A.4.2.	Analizē reliģisko tradīciju kā mainīgu vēstures fenomenu un tās lomu dažādos konfliktos. Diskutē par starpetnisko iecietību dažādos saskarsmes apstākļos un izvērtē indivīdu rīcības izpausmes tajos.
S.A.4.3.	Analizē dažādu reliģiju attīstību un jaunu reliģisku kustību veidošanās iemeslus. Skaidro reliģijas iekļaujošo un izslēdzošo dabu mūsdienu sabiedrībā un tiesības mainīt reliģisko piederību.
S.A.4.4.	Izpēta un pierāda kultūras mantojuma kā kopīgas vēsturiskās atmiņas avota nozīmi, tā lomu etniskās un nacionālās identitātes stiprināšanā, lai veidotu saikni ar pagātņi.
S.A.4.5.	Popularizē plašākai sabiedrībai autentiskas liecības par vēstures notikumiem un procesiem, lai iesaistītu plašāku sabiedrību vēstures liecību saglabāšanā.
S.A.4.6.	Skaidro kultūrainavu atšķirības dažāda mēroga teritorijās un izmaiņu cēloņus, veicot gadījumu studiju izpēti un izmantojot informācijas avotus.

5. Laika gaitā sabiedrība cilvēku daudzveidīgas darbības un citu cēloņu ietekmē piedzīvo pārmaiņas.	
S.A.5.1.	Veido un patērē produktus, kuros iekļauta vēstures interpretācija. Izmantojot savu personisko pieredzi, analizē, kā vēstures interpretācijas mijiedarbojas ar mūsdienu politisko un sociālo vidi, komerciju, mārketingu un kultūru.
S.A.5.2.	Pēta laika apzīmējumu (tajā skaitā "labie, zelta laiki", "sliktie, jūga laiki") interpretācijas dažādos vēstures periodos, nosaka to mērķus, kritērijus un ietekmi, argumentē, kā attieksme pret dažādiem laika periodiem atklāj konkrētajā sabiedrībā kultivētās un individuālās vērtības un ietekmē sociālos procesus šajā sabiedrībā.
S.A.5.3.	Izmantojot naratīvu un diskursa jēdzienu, salīdzina un atpazīst dažādas cilvēku dzīves un notikumu interpretācijas, skaidro atšķirības vēstures un aktuālo procesu kontekstā.
S.A.5.4.	Dažādām auditorijām skaidro cilvēka domāšanas procesa saistību ar notikumiem un pārmaiņām sabiedrībā, pamatojoties uz analogijām starp dažādu ideju attīstību un vēstures kontekstu.
S.A.5.5.	Argumentē, kāpēc pagātnes un tagadnes notikumi, procesi un fenomeni tiek uztverti ar shēmu, arhetipu, stereotipu un mītu palīdzību, lai izskaidrotu, kāpēc indivīdiem un sabiedrībai ir vēlme identificēties ar pagātnes notikumiem, un atšifrē dažādu sabiedrības grupu domāšanas un rīcības paradumus.
S.A.5.6.	Argumentēti skaidro, kāpēc un kā kolektīvā identitāte un ar to saistītās telpiskās struktūras laika gaitā mainās, lai izprastu šo izmaiņu cēloņus un sekas, veidojot atbildīgu attieksmi pret pagātņi.
S.A.5.7.	Analizējot saprašanās problēmas un sensitīvisma ietekmi uz komunikāciju multikulturālā (multietniskā, multirelīģiskā) sabiedrībā, ar piemēru palīdzību novērtē līdzīgas problēmsituācijas pagātnē un tagadnē.
S.A.5.8.	Ar piemēriem skaidro, kā vēsturē notikusi cīņa par resursiem un to pieejamība ietekmējusi vēsturiskās attīstības gaitu, lai iegūtu priekšstatu par dažādām cilvēku grupām, kas iesaistītas cīņās par resursiem, un attīstītu izpratni par indivīda sociālo atbildību.
6. Jebkurš informācijas avots, kas ataino norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir vērtējams kritiski.	
S.A.6.1.	Analizē dažādus avotus, izmantojot informācijas kvalitātes izvērtēšanas kritērijus, lai pilnveidotu savas analītiskās spējas un argumentētu spriedumu veidošanas prasmī, veidotu savu viedokli un konfrontētu to ar citu viedokļiem.
S.A.6.2.	Plāno pētījuma soļus, lai grupētu informāciju un lietpratīgi, kritiski analizētu faktus un viedokļus, lai veidotu savu viedokli un izvērtētu cēloņsakarības.
S.A.6.3.	Plānojot pētniecības darbības, argumentēti grupē procesus un notikumus nozīmīgos un mazāk nozīmīgos, lai patstāvīgi un kritiski izvērtētu dažādos informācijas avotos iegūtos faktus un viedokļus un uz to pamata izvērtētu savu viedokli.
S.A.6.4.	Kritiski analizē privātā, valstiskā un nevalstiskā sektora komunikāciju un sadarbību tiešsaistē, izvērtē valsts un uzņēmuma tēla veidošanas piemērus, lai diskutētu par dažādu komunikācijas kanālu ietekmi uz klientu (mērķauditoriju).
S.A.6.5.	Veic padziļinātu izpēti, analizējot aktuālos pētījumus un zinātniskās interpretācijas vēsturē, sociālo zinātņu nozarēs, prognozē to nozīmi cilvēku dzīvē nākotnē. Ar saviem secinājumiem iepazīstina dažādas auditorijas.

3. pielikums.

Vēsturē II plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu indikatori

I Vēstures II satura pārskats

1. Ticība (relīģija un ideolģijas):

- konservatīvisms;
- liberālisms;
- nacionālisms;
- fašisms;
- nacisms;
- komunisms;
- reformācija un pretreformācija;
- baznīcas loma Eiropas valstīs jaunajos un jaunākajos laikos.

2. Kari un konflikti:

- poļu–zviedru karš;
- Lielais Ziemeļu karš;
- ASV Neatkarības karš;
- Napoleona kari;
- ASV pilsoņu karš;
- franču–prūšu karš;
- Pirmais pasaules karš;
- Latvijas Neatkarības karš;
- Krievijas pilsoņu karš;
- Otrais pasaules karš;
- Aukstais karš un tā krīzes.

3. Revolūcijas:

- Franču revolūcija;
- 1905. gada revolūcija Krievijā;
- 1917. gada revolūcijas Krievijā.

4. Valsts.

Dažādas idejas par valsti: Tomass Mors, Tomass Hobss, Džons Loks, Šarls Luijs de Monteskjē, Žans Žaks Ruso, Kārlis Markss.

Dažādi valstu veidi: republikas, monarhijas, diktatūras; agrāras, industriālas valstis, modernas un feodālas valstis.

Dažādi valstiskie veidojumi Latvijas teritorijā: Livonija kā viduslaiku valdījumu kopums, Kurzemes–Zemgales hercogiste, Zviedru laiki Vidzemē, Latvijas teritorija Krievijas impērijā, nacionālisms un nacionālas valsts ideja, Latvijas Republikas izveidošana, neatkarības zaudēšana un neatkarības atjaunošana.

Eiropas un pasaules valstu politiskie notikumi jaunajos un jaunākajos laikos: absolūtisms Francijā un tā iezīmes Kurzemes–Zemgales hercogistē; impēriju loma Eiropas attīstībā, parlamentārisms Lielbritānijā; varas centralizācija un rusifikācija Krievijas impērijā; koloniālisms un tā izpausmes, jaunu valstu veidošanās 20. gs.

Valsts un baznīca: valstis, kurās pastāv baznīcas un valsts pilnīgās nošķiršanas modelis; valstis, kurās pastāv baznīcas un valsts daļējās nošķiršanas modelis; baznīcas valstis.

5. Sociālās grupas un identitāte:

- Latvijas iedzīvotāju nacionālā un valstiskā identitāte;
- etniskā un nacionālā identitāte 20. gs. pasaulē un Latvijā;
- dzimumu lomas paradigmas maiņa 20. gs. pasaulē un Latvijā;
- sabiedrības struktūras izmaiņas 20. gs. pasaulē un Latvijā.

II Vēsturē II plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu indikatori**1. Ticība (relīģija un ideoloģijas)**

- 1.1. Skaidro dažādu reliģiju attīstību un jaunu reliģisku kustību veidošanās iemeslus 16.–17. gs. (*luterānisms; kalvinisms; anglikānisms; hernhūtisms jeb brāļu draudzes*). (S.A.4.3.)
- 1.2. Zina vērtību pretrunas starp katoļiem un protestantiem. (S.A.1.7.)
- 1.3. Analizē kristīgās ticības un zinātnes korelāciju 18.–19. gs. (*deisms; ateisms; darvinisms*). (S.A.4.3.)
- 1.4. Skaidro valsts un baznīcas attiecību modeļus dažādās valstīs (*vācu valstīs Reformācijas laikā; Tridentas koncils; Anglija Reformācijas laikā; liberālisms un baznīca (Francija un ASV 18. gs.); baznīcas loma Krievijas impērijā (18. gs. sākums–20. gs. sākums); baznīcas loma Eiropas valstīs starpkaru periodā (1918–1939)*). (S.A.2.14.)
- 1.5. Skaidro reliģisko organizāciju lomu sabiedrības un valstiskuma attīstības kontekstā (*raganu prāvas; vecticībnieku vajāšana un stereotipi pret tiem; katoļi Krievijas impērijā un latīņu drukas aizliegums*). (S.A.2.14.)
- 1.6. Izvērtē reliģijas ietekmi uz indivīdu rīcības izpausmēm dažādos konfliktos (*Reformācija un reliģiskie kari Eiropā (16.–17. gs.); genocīds, kas balstīts reliģiskos aizspriedumos; ateisms Padomju Savienībā un vērsšanās pret ticīgajiem*). (S.A.4.2.)
- 1.7. Skaidro politisko režīmu (*demokrātija; autoritārisms; totalitārisms*) un ideoloģiju (*liberālisms; nacionālisms; fašisms, nacisms; komunisms*) vērtību pretrunas un izpratni par sabiedrības vajadzībām un taisnīgumu. (S.A.1.7)
- 1.8. Skaidro dažādu rīcību iespējas (opozīcija, pretošanās, protests, kolaborācija, neiesaistīšanās un malā stāvēšana) dažādos politiskajos režīmos (*demokrātija; autoritārisms; totalitārisms*) un ideoloģijās (*liberālisms; nacionālisms; fašisms; nacisms; komunisms*) lokālu un globālu notikumu kontekstā. (S.A. 4.1.)
- 1.9. Salīdzina dažādas interpretācijas par opozīciju, pretošanos, protestiem, kolaborāciju, neiesaistīšanos un malā stāvēšanu dažādos politiskajos režīmos (*demokrātija; autoritārisms; totalitārisms*) un ideoloģijās (*liberālisms; nacionālisms; fašisms; nacisms; komunisms*). (S.A.5.3.)
- 1.10. Analizē, kā vēstures interpretācijas mijiedarbojas ar mūsdienu politisko un sociālo vidi, komerciju, mārketingu un kultūru (*kristīgā kultūrtelpa Latvijā; komunistiskās ideoloģijas un padomju mantojums Latvijā; autoritāro un totalitāro diktatūru glorificēšana mūsdienās*). (S.A.5.1.)
- 1.11. Skaidro dažādas ideoloģijas (*liberālisms; nacionālisms un tā galējā izpausme – šovinisms, marksisma izpausmes komunistiskajos režīmos*) teorijā un praksē. (S.A.5.4.)
- 1.12. Skaidro dažādu arhetipu vēsturisko izcelsmi (*teiksmainie vēstures varoņi; idejas par vēsturisko taisnīgumu Itālijā, Vācijā un Latvijā (20. gs. pirmā puse)*). (S.A.5.5.)
- 1.13. Skaidro mītus dažādās ideoloģijās (*konservatīvisms; nacionālisms; fašisms; nacisms; komunisms*). (S.A.5.5.)

2. Kari un konflikti

- 2.1. Zina karu un konfliktu (*Lielais Ziemeļu karš; Napoleona kari; Latvijas Neatkarības karš; ASV Neatkarības karš; ASV pilsoņu karš; Pirmais pasaules karš; Otrais pasaules karš, Aukstā kara konflikti*) raksturīgās iezīmes. (S.A.2.1.)
- 2.2. Skaidro indivīdu vai grupu vēlmi un iespējas iegūt varu un realizēt to, izmantojot dažādu karu (*kari, kuros tiek paplašinātas teritorijas; cīņa par neatkarīgas valsts izveidi un pašnoteikšanos; kari par politisko varu vienas valsts ietvaros; globālie kari; divu lielvaru cīņa par hegemoniju pasaulē (bipolaritāte)*) piemērus. (S.A.2.1.)
- 2.3. Pamato atklājumu un inovāciju (*medicīnas un farmācijas attīstība; militārās rūpniecības attīstība; kodolenerģijas izmantošana militārām un civilām vajadzībām; kosmosa apgūšanas sacensība*) nozīmi sabiedrības un ekonomikas attīstībā, lai attīstītu jaunu vērtību vai produktu. (S.A.3.2.)
- 2.4. Izvērtē dažādas cilvēku rīcības (*opozīcija; pretošanās; protests; kolaborācija; neiesaistīšanās un malā stāvēšana*) atbilstoši vispārcilvēciskajām vērtībām dažādu karu norises laikā (*Latvijas Neatkarības karš; Pirmais pasaules karš; Otrais pasaules karš; Aukstais karš*). (S.A.4.1.)

- 2.5. Skaidro analogijas starp lokāliem, globāliem notikumiem pagātnē un mūsdienās, kā arī pretrunīgu vērtību līdzāspastāvēšanu – Otrā pasaules kara izvērtējams pagātnē un mūsdienās (*PSRS; Krievijā; Latvijā; Rietumeiropā*), Aukstā kara seku izvērtējams pagātnē un mūsdienās (*Krievijā; Latvijā; Rietumeiropā; ASV*). (S.A.4.1.)
- 2.6. Analizē ar karu saistītā kultūras mantojuma – kopīgas vēsturiskās atmiņas – avotu nozīmi etniskās un nacionālās identitātes stiprināšanā (*Latvijas Neatkarības kara pieminējumi no 20. gs. 20. gadiem līdz mūsdienām; Pirmā un Otrā pasaules kara karavīru piemiņas vietas; padomju periodā tapušie karam veltītie pieminējumi pagātnē un mūsdienās*). (S.A.4.4.)
- 2.7. Analizē, kā vēstures interpretācijas mijiedarbojas ar mūsdienu politisko un sociālo vidi, komerciju, mārketingu un kultūru (*16. marts un 9. maijs Latvijas vēsturē; militārā kultūras mantojuma izmantošana izglītībā un tūrismā; karu atspoguļojums spēlfilmās un daiļliteratūrā*). (S.A.5.1.)
- 2.8. Salīdzina un atpazīst dažādas cilvēku dzīves un notikumu interpretācijas, izmantojot naratīvu un diskursa jēdzienu (*zaudētāji un uzvarētāji Pirmajā un Otrajā pasaules karā, Otrā pasaules kara latviešu militāro formējumu vērtējums pagātnē un mūsdienās; nacionālo partizānu vērtējums pagātnē un mūsdienās*). (S.A.5.3.)
- 2.9. Argumentē, kāpēc un kā kolektīvā identitāte un ar to saistītās telpiskās struktūras laika gaitā mainās, kā piemērus izmanto pārmaiņas Eiropā un Latvijā pēc Napoleona kariem, Pirmā un Otrā pasaules kara, Latvijas Neatkarības kara, Aukstā kara. (S.A.5.6.)
- 2.10. Analizē saprašanās problēmas, izmantojot šādus piemērus: *zaudētāji un uzvarētāji Pirmajā un Otrajā pasaules karā; Otrā pasaules kara latviešu militāro formējumu vērtējums pagātnē un mūsdienās, attieksme pret holokaustu pagātnē un mūsdienās; nacionālo partizānu vērtējums pagātnē un mūsdienās; Dzelzs priekšgars – propaganda, sašķeltās nācijas, vērtību polarizācija*. (S.A.5.7.)
- 2.11. Skaidro, kā vēsturē notikusi cīņa par resursiem un to pieejamība ietekmējusi vēsturiskās attīstības gaitu, izmantojot šādus piemērus: *Pirmais pasaules karš; Otrais pasaules karš; Aukstais karš un tā krīzes (piemēram, Vjetnamas karš)*. (S.A.5.8.)

3. Revolūcijas

- 3.1. Zina revolūcijām (*Franču revolūcija, 1905. gada revolūcija Krievijā (īpaši Latvijas teritorijā) un 1917. gada revolūcijas Krievijā (un to ietekme uz politiskajiem procesiem Latvijas teritorijā)*) raksturīgās iezīmes. (S.A.1.7)
- 3.2. Zina sabiedrības struktūru pirms revolūcijām un tās izmaiņas revolūciju gaitā un pēc tām. (S.A.1.9)
- 3.3. Zina faktus par personību darbību revolūciju laikā: Maksimiljēns Robespjērs, Žoržs Dantons, Vladimirs Ļeņins. (S.A.2.1.)
- 3.4. Zina kopīgās un atšķirīgās revolucionāru izmantotās metodes savu mērķu panākšanā dažādu revolūciju laikā. (S.A.4.1.)
- 3.5. Skaidro sabiedrības noslāņošanās un kārtu/šķiru tiesību/iespēju atšķirības kā galvenos revolūciju cēloņus. (S.A.1.9.)
- 3.6. Skaidro sabiedrībā valdošās vērtības un to izpausmes dažādu revolūciju laikā. (S.A.1.7)
- 3.7. Skaidro pārmaiņas kārtu/šķiru tiesiskajā stāvoklī pēc revolūcijām. (S.A.1.9.)
- 3.8. Skaidro personību pārstāvēto sabiedrības grupu vēlmes un darbības varas iegūšanai. (S.A.2.1.)
- 3.9. Skaidro, kā Franču revolūcijas notikumi ietekmēja notikumus Latvijas teritorijā un Krievijas impērijā (piemēram, Kauguru nemieri, dekabristu kustība). (S.A.4.1.)
- 3.10. Skaidro, kā notikumi 1905. gada revolūcijā Krievijā ietekmēja notikumus Latvijas teritorijā. (S.A.4.1.)
- 3.11. Skaidro cēloņsakarības, kā 1917. gada revolūciju notikumi Krievijā ietekmēja ceļu uz Latvijas valstiskumu. (S.A.4.1.)
- 3.12. Secina, kā mainās izpratne par sabiedrības vajadzībām un taisnīgumu revolūciju laikā. (S.A.1.7)
- 3.13. Zina vēstures interpretācijas par dažādu ideju strāvojumiem revolūciju laikā (jakobiņi, žirondisti Franču revolūcijā; meņševiki, boļševiki, eseri 1917. gada revolūcijās.) (S.A.5.1; S.A.5.3)
- 3.14. Skaidro revolūciju dalībnieku un aculiecinieku naratīvus un vēstures interpretācijas. (S.A.5.1, S.A.5.3.)
- 3.15. Salīdzina revolūcijās (*Franču revolūcija; 1905. gada revolūcija Krievijā (īpaši Latvijas teritorijā) un 1917. gada revolūcijas Krievijā (un to ietekme uz politiskajiem procesiem Latvijas teritorijā)*) iesaistīto grupu naratīvus par revolūcijas cēloņiem, mērķiem, revolucionārajām metodēm, notikumiem un radikalizēšanās tendencēm. (S.A.5.1, S.A.5.3.)
- 3.16. Argumentē, kā revolūcijas gaita ietekmē tās dalībnieku, aculiecinieku naratīvus un vēstures interpretācijas par šo revolūciju. (S.A.5.4.)

- 3.17. Zina faktus par revolūciju (*Franču revolūcija; 1905. gada revolūcija Krievijā (īpaši Latvijas teritorijā) un 1917. gada revolūcijas Krievijā (un to ietekme uz politiskajiem procesiem Latvijas teritorijā)*) vadoņu un revolūcijas notikumu glorificēšanu. (S.A.5.5.)
- 3.18. Skaidro, kāpēc indivīdiem un sabiedrībai ir vēlme identificēties ar pagātnes notikumiem. (S.A.5.5.)
- 3.19. Argumentē, kāpēc revolūciju notikumi tiek uztverti ar shēmu, arhetipu, stereotipu un mītu palīdzību. (S.A.5.5.)
- 3.20. Skaidro, kā cīņa par resursiem un to pieejamība ietekmējusi Franču revolūciju un 1905. gada, 1917. gada revolūcijas Krievijas impērijā. (S.A.5.8.)

4. Valsts

- 4.1. Zina un salīdzina dažādas idejas par valsti (*Tomass Mors, Tomass Hobss, Džons Loks, Šarls Luijs de Monteskjē, Žans Žaks Ruso, Kārlis Markss*). (S.A.1.7.)
- 4.2. Skaidro, kā vēsturiskie notikumi Eiropā un pasaulē (16.–19. gs.) ietekmēja T. Mora, T. Hobsa, Dž. Loka, Š. L. de Monteskjē, Ž. Ž. Ruso, K. Marksa idejas par ideālas valsts formām attīstību un kā šīs idejas ietekmēja tālāko notikumu attīstību. (S.A.1.7.)
- 4.3. Analizē dažādas izpratnes (*absolūtisma un apgaismības laikmeta; nacionālisma; liberālisma un marksisma*) par cilvēku vajadzībām, vērtībām un taisnīgumu. (S.A.1.7.)
- 4.4. Salīdzina valstis Eiropā un pasaulē 16.–20. gs. pēc dažādiem iedalījumu veidiem (*republikas, monarhijas un diktatūras; agrāras un industriālas valstis; modernas un feodālas valstis*). (S.A.2.3.)
- 4.5. Izvērtē un skaidro valsts un baznīcas attiecību modeļus 16.–20. gs. (*valstis, kurās pastāv baznīcas un valsts pilnīgās nošķiršanas modelis; valstis, kurās pastāv baznīcas un valsts daļējās nošķiršanas modelis; baznīcas valstis*). (S.A.2.14.)
- 4.6. Skaidro analogijas starp lokāliem un globāliem notikumiem dažādās sabiedrībās un pretrunīgu vērtību līdzaspastāvēšanu gan pagātnē, gan tagadnē (*reformācijas politiskās iezīmes Eiropā un Latvijas teritorijā; absolūtisms Francijā un absolūtisma iezīmes Kurzemes–Zemgales hercogistē; apgaismība Eiropā un Latvijas teritorijā; nacionālisms Eiropā un Latvijas teritorijā*). (S.A.4.1.)
- 4.7. Izvērtē pieminekļus, arhitektūras mantojumu, dažādas kultūras parādības un ar tām saistītos avotus, kā kopīgas vēsturiskās atmiņas avotu nozīmi un lomu valstiskās, etniskās un nacionālās identitātes stiprināšanā (*absolūtisma laikmeta pils, muižu vēsture un industriālais mantojums Latvijā; jaunlatviešu mantojums; Latvijā starpkaru periodā tapušie pieminekļi; vācu un padomju okupāciju laikos tapušie pieminekļi*). (S.A.4.4.)
- 4.8. Analizē dažādu veidu vēstures avotus par vēstures notikumiem un procesiem, kas saistīti ar valsti, valstiskumu un piederību valstij 16.–20. gs. beigās (*preses izdevumi; fragmenti no daiļliteratūras, atmiņām, memuāru literatūras; ceļojumu apraksti; mākslas darbi*). (S.A.4.5.)
- 4.9. Analizē, kā vēstures interpretācijas (*par Kurzemes–Zemgales hercogisti; koloniālismu un tā izpausmēm; Latvijas valsts dibināšanu un Neatkarības karu; nacionālisma idejām Eiropā, starpvalstiskajām organizācijām Otrā pasaules kara kontekstā*) mijiedarbojas ar mūsdienu politisko un sociālo vidi, komerciju, mārketingu un kultūru. (S.A.5.1.)
- 4.10. Argumentē, kā attieksme pret dažādiem laika periodiem atklāj konkrētajā sabiedrībā kultivētās un individuālās vērtības un ietekmē sociālos procesus sabiedrībā (*Zviedru laiki Vidzemē; Latvijas teritorija Krievijas impērijā; mīts par 700 verdzības gadiem; Viktorijas laikmets Lielbritānijā; Bismarka Vācijā; Ulmaņlaiki; Padomju laiki Latvijā*). (S.A.5.2.)
- 4.11. Salīdzina dažādas notikumu interpretācijas no dažādiem skatu punktiem (*Baltijas provinču pārvaldes modelis no vācbaltiešu un latviešu skatu punkta 19. gs. otrajā pusē; impēriju lomu Eiropas attīstībā; nacionālismu un nacionālas valsts ideja Eiropā 19. gs.*). (S.A.5.3.)
- 4.12. Pamatojoties uz analogijām starp dažādu ideju attīstību un vēstures kontekstu, skaidro, kāds ir labs valdnieks/valsts vadītājs dažādos vēstures periodos (*Jauno laiku sākumā; Absolūtisma laikmetā; 19. gs. patvaldība Krievijas impērijā un parlamentārisms Lielbritānijā, demokrātijas un autoritārisma periods Latvijā*). (S.A.5.4.)
- 4.13. Skaidro dažādu sabiedrības grupu (*sievietes; etniskās un reliģiskās minoritātes; trūcīgie iedzīvotāji un bezzemnieki*) iespējas iesaistīties valsts pārvaldē 16.–20. gs. (S.A.5.4.)
- 4.14. Skaidro, kāpēc un kā mainās kolektīvā identitāte un ar to saistītās telpiskās struktūras 16.–20. gs. (*katoļu un protestantu cīņas Livonijā; Livonijas mantojums; varas centralizācija un rusifikācija Krievijas impērijā – ekspansija Baltijas jūras reģionā – Latvijas teritorijas iekļaušana Krievijas impērijas sastāvā; Polijas dalīšana; Latgales (Vitebskas), Vidzemes, Kurzemes guberņu salīdzinājums; Eiropocentriskā pasaules redzējuma veidošanās koloniālisma ietekmē; no sadrumstalotības uz centralizāciju; bipolaritāte Aukstajā karā*). (S.A.5.6.)

5. Sociālās grupas un identitāte

- 5.1. Zina sociālajām grupām (*nacionālām un etniskām; reliģiskām; dzimumu*) raksturīgās iezīmes. (S.A.5.5.)
- 5.2. Skaidro, kāpēc sociālā identitāte ir mainīga, izmantojot piemērus par etnisko un nacionālo identitāšu nozīmes izmaiņām 19. gs. otrajā pusē–20. gs. (*Latvijas ceļš uz valstiskumu un dažādu tautu nozīme tajā; pašnoteikšanās princips pēc Pirmā pasaules kara; nacionālā un etniskā identitāte ASV, Krievijas impērijā, PSRS*). (S.A.1.8.)
- 5.3. Skaidro, kāpēc sociālā identitāte ir mainīga, izmantojot piemērus par dzimumu lomas paradigmas izmaiņām 19. gs. otrajā pusē–20. gs. pasaulē un Latvijā (*cīņa par tiesībām un dzimumu vienlīdzību (piemēram, feminisma kustība); totalitāro režīmu ietekme uz sievietes tēlu sabiedrībā; reliģisko uzskatu ietekme uz sievietes tēlu sabiedrībā*). (S.A.1.8.)
- 5.4. Skaidro valsts un baznīcas attiecību izmaiņas 19. gs. otrajā pusē–20. gs., izmantojot piemērus (*baznīcas attieksme pret genocīdu, holokaustu un padomju varas īstenotajām represijām un deportācijām*). (S.A.2.14.)
- 5.5. Analizē sabiedrības noslāņošanas un sociālās mobilitātes iespējas 20. gs. totalitārajos un demokrātiskajos režīmos, izmantojot piemērus par sabiedrības struktūras izmaiņām (*vērtību maiņa Pirmā un Otrā pasaules kara ietekmē, feminisma kustības ietekmē un PSRS kultūras ietekmē Latvijas teritorijā; nacionālās un etniskās identitātes maiņa Pirmā un Otrā pasaules kara ietekmē un PSRS kultūras ietekmē (piemēram, homo soveticus) Latvijas teritorijā*). (S.A.1.9.)
- 5.6. Skaidro reliģisko organizāciju lomu sabiedrības un valstiskuma attīstības kontekstā, izmantojot piemērus (*garīdzniecības un ticīgo vajāšana PSRS laikos; mācītāju loma Latvijas Trešās atmodas laikā*). (S.A.2.14.)
- 5.7. Argumentē, kā 20. gs. totalitāri un demokrātiski režīmi ietekmē dažādu sabiedrības grupu domāšanas un rīcības paradumus attiecībā pret konkrētām sabiedrības grupām (*nacionālām un etniskām; reliģiskām; dzimumu*). (S.A.5.5.)
- 5.8. Argumentē, kāpēc dažādas sabiedrības grupas (*nacionālas un etniskas; reliģiskas; dzimumu*) tiek uztvertas ar shēmu, arhetipu, stereotipu un mītu palīdzību. (S.A.5.5.)
- 5.9. Analizē dažādu sabiedrības grupu attiecības ar citām grupām un attiecības ar pastāvošo varu vērtību daudzveidības apstākļos, izmantojot piemērus (*Trešā atmoda Latvijā; feminisma kustība; ASV pilsoņtiesību kustība; LGBTQ+ tiesību kustība*). (S.A.5.7.)

4. pielikums.

Piekluves nosacījumu uzdevumu paraugi un vērtēšanas kritēriji

Pētnieciskā darbība vēsturē

Sasniedzamais rezultāts: atlasa un izvērtē pieejamos vēstures un informācijas avotus, izvirza atbilstošu pētāmo jautājumu/hipotēzi, sastāda pētniecības plānu un īsteno to, apkopo un prezentē pētījuma rezultātus.

Izstrādā pētījumu par kādu paša izvēlētu vēstures notikumu vai procesu. Pētījuma gaitā iegūtās informācijas analīzi apkopo un iesniedz esejas formā.

Lai veiktu pētījumu, seko šādiem darbības soļiem:

- 1) formulē ideju, izpētes tēmu,
- 2) veic iepriekšējo izpēti jeb pieejamo vēstures un informācijas avotu apzināšanu,
- 3) formulē pētījuma jautājumu,
- 4) sameklē, atlasi vēstures un informācijas avotus atbilstoši pētāmajam jautājumam,
- 5) izpēti un izvērtē atlasīto vēstures avotu ticamību,
- 6) savstarpēji salīdzini un konfrontē dažādos vēstures un informācijas avotos atrodamo informāciju,
- 7) definē, kādas pētniecības metodes tiks izmantotas (piemēram, kvalitatīvā kontentanalīze, vēsturiski salīdzinošā metode, vēsturiskā metode u.c.),
- 8) iegūtās informācijas analīzi un izdarītos secinājumus apkopo rakstiski.

Vērtēšanas kritēriji

Pētnieciskā darbība vēsturē				
	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Zināšanas	Zināšanas atbildē demonstrētas kā aprakstošs stāstījums; nav tieši saistīts ar pētījuma mērķi un jautājumu; lielākoties neprecīzas un vispārīgas.	Atbildē demonstrētās zināšanas ir: izvēlētas atbilstoši pētījuma mērķim un jautājumam; dažviet nav vērsta uz pētījuma jautājuma noskaidrošanu, vietām var būt aprakstošas; ir būtiskas neprecizitātes, kas traucē uztvert domu; dažviet neprecīzas un vispārīgas; šaurs zināšanu spektrs.	Atbildē demonstrētās zināšanas ir: loģiski izvēlētas; vērsta uz pētījuma mērķi un jautājumu; lielākoties loģiski iekļaujas struktūrā; lielākoties ir precīzas un patiesas; plaša spektra.	Atbildē demonstrētās zināšanas ir: pārdomāti un loģiski izvēlētas; vērsta uz pētījuma mērķi un jautājumu; loģiski iekļaujas struktūrā; vienmēr ir precīzas un patiesas; plaša spektra. Demonstrē dziļu izpratni.
Pētījuma mērķis, pētījuma jautājums	Definēti vispārīgi. Nav savstarpēji saistīti.	Definēti vispārīgi. Savstarpējā saistība var tikt pārprasta.	Skaidri un nepārprotami definēti.	Pētījuma mērķim un jautājumam piemīt zinātniskā novitāte.

Meklē un atlasa primāros un sekundāros avotus	Atlasīti primārie un sekundārie avoti, kas atbilst pētāmajam jautājumam, bet atlasīta arī lieka informācija un/vai atmeta būtiska informācija.	Atsevišķi savāktie avoti atspoguļoti neskaidri un/vai nav atbilstoši pētījuma mērķim un pētījuma jautājumam. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafiki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst pētījuma mērķim.	Savāktie avoti atspoguļoti skaidri un ir atbilstoši pētījuma mērķim un pētījuma jautājumam. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafiki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst pētījuma mērķim.	Savāktie avoti atspoguļoti skaidri un ir atbilstoši pētījuma mērķim un pētījuma jautājumam. Avoti ir starpdisciplināra rakstura un loģiski saistīti ar pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafiki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst pētījuma mērķim.
Novērtē informācijas avotu/datu ticamību un pārlicinās par to pietiekamību	Pēc atsevišķām pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu. Ticamība un pietiekamība atsevišķos gadījumos noteikta nekorekti. Skaidrojums aprakstošs un/vai vietām nelogisks.	Pēc atsevišķām pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums atsevišķos gadījumos aprakstošs.	Pēc pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums ir veidots analītiski.	Pēc pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums ir veidots analītiski. Ticamība un pietiekamība konstatēta starpdisciplinārā kontekstā un loģiski saistīta ar pētījuma mērķi un pētījuma jautājumu.
Klasificē avotus, izveidojot avotu kopas, un tās konfrontē	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc disciplīnai raksturīgiem, subjektīvi izvēlētiem kritērijiem. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju, reaģējot uz acīmredzamām pretrunām/nesakrītībām; raksturo pieejamo faktu lomu atsevišķos temata aspektos. Salīdzinājums aprakstošs un/vai vietām nelogisks.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas gan pēc disciplīnai raksturīgiem, subjektīvi izvēlētiem kritērijiem, gan pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju, pārsvārā reaģē uz acīmredzamām pretrunām/nesakrītībām; raksturo pieejamo faktu lomu atsevišķos temata aspektos. Salīdzinājums atsevišķos gadījumos aprakstošs.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu temata izpētē/problēmas kontekstā. Salīdzinājums ir veidots analītiski un loģiski.	Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu starpdisciplinārā kontekstā. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu starpdisciplinārā kontekstā. Salīdzinājums ir veidots analītiski un loģiski.
Secinājumi	Secinājumi nav saistīti ar pētījuma jautājumu. Savāktie dati netiek izmantoti, lai pamatotu secinājumus.	Secinājumi sniedz daļēju atbildi uz pētījuma jautājumu. Ievāktie dati un informācija daļēji izmantoti, lai pamatotu secinājumus.	Secinājumi atbild uz pētījuma jautājumu. Savāktie dati tiek izmantoti, lai pierādītu secinājumus.	Secinājumi atbild uz pētījuma jautājumu. Savāktie dati tiek izmantoti, lai pierādītu secinājumus, tie tiek skaidroti starpdisciplinārā kontekstā.

Struktūra, piemēri un atsauces	Pētījums nav strukturēts. Ja nojaušama struktūra, tad tā ir nefokusēta un nelogiski organizēta. Izmantoti atsevišķi atsauču un bibliogrāfijas elementi.	Pētījums ir vispārīgi strukturēts un nav skaidra tā loģikas saistība ar tēmu un pētījuma jautājumu. Ir atsauces un bibliogrāfija, bet to noformējumā ir nepilnības.	Pētījums ir strukturēts, fokusēts un loģiski organizēts. Tas ir skaidrs, saprotams un balstīts piemēros un/vai ar ilustrācijām. Korekti lietotas atsauces un izveidota bibliogrāfija.	Pētījums ir strukturēts, fokusēts un loģiski organizēts. Tas ir skaidrs, saprotams un balstīts piemēros un/vai ar ilustrācijām. Korekti lietotas atsauces un izveidota bibliogrāfija. Pētījumam piemīt starpdisciplinārs raksturs.
---------------------------------------	---	---	---	---

Kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzības iniciatīva

Sasniedzamais rezultāts: atlasa, lieto vēstures un informācijas avotus, lai izpētītu vēstures un kultūras mantojumu. Izstrādā kultūras mantojama pieminekļu aizsardzības stratēģiju.

Izvēlies kultūras un vēstures pieminekli tuvākajā apkaimē! Sameklē, atlasi un izpēti vēstures un informācijas avotus par izvēlēto kultūras un vēstures pieminekli, tā stāvokli (laikmeta socioloģiskās un ideoloģiskās iezīmes) un aizsardzības iespējām (piemēram, novērst “melno arheoloģiju”, mazināt ekonomiskās darbības ietekmi, vākt aizsardzībai nepieciešamos līdzekļus, informēt sabiedrību u.c.)!

Piedāvā savu risinājumu – izstrādā izvēlēta kultūras un vēstures pieminekļa aizsardzības stratēģijas projektu:

1) pieminekļa aizsardzības stratēģijas aktualitātes pamatojums, pieminekļa stāvokļa apraksts un apdraudējuma noteikšana – “melnās arheoloģijas” iespējamā ietekme, ekonomiskās darbības ietekme, huligānisma un vandālisma ietekme, “laika zoba” ietekme u. tml.;

2) piemērotākās aizsardzības stratēģijas izvēles skaidrojums – kā novērst “melno arheoloģiju”, mazināt ekonomiskās darbības ietekmi, vākt aizsardzībai nepieciešamos līdzekļus, informēt sabiedrību u. tml.;

3) secīgs pieminekļa aizsardzības stratēģijas darbību izklāsts, paredzot nepieciešamos resursus un laiku;

4) pamatojums par stratēģijas iespējamo lietderīgumu – kādi sagaidāmie pierādījumi liecinās par šīs stratēģijas izdošanos; kāda šai stratēģijai būs ietekme uz apkārtējo vidi un vietējo kopienu īstermiņā un ilgtermiņā.

Vērtēšanas kritēriji

Kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzības iniciatīva				
	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Definē problēmu vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības jomā	Definēta vispārīgi. Nav saistīta ar vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzību.	Definēta vispārīgi un / vai pārprotami. Saistīta ar mazsvarīgiem vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības aspektiem.	Precīzi un nepārprotami definēta. Saistīta ar būtiskiem vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības aspektiem.	Precīzi un nepārprotami definēta. Saistīta ar būtiskiem vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības aspektiem. Problēmai piemīt zinātniskā novitāte vai arī tā ir būtiska starpdisciplinārā kontekstā.
Meklē un atlasa primāros un sekundāros avotus	Atlasīti primārie un sekundārie avoti, kas atbilst definētajai problēmai, bet atlasīta arī lieka informācija un/vai atmesta būtiska informācija.	Atsevišķi savāktie avoti atspoguļoti neskaidri un/vai nav atbilstoši definētajai problēmai. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafīki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst pētījumā mērķim.	Savāktie avoti atspoguļoti skaidri un ir atbilstoši definētajai problēmai. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafīki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst definētajai problēmai.	Savāktie avoti atspoguļoti skaidri un ir atbilstoši definētajai problēmai. Avoti ir starpdisciplināra rakstura un loģiski saistīti ar definēto problēmu. Satur kvalitatīvas ilustrācijas (attēli, grafīki, kartes u.c.) ar korektiem nosaukumiem, kas atbilst definētajai problēmai.

<p>Novērtē informācijas avotu/datu ticamību un pārliecinās par to pietiekamību</p>	<p>Pēc atsevišķām pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret definēto problēmu. Ticamība un pietiekamība atsevišķos gadījumos noteikta nekorekti. Skaidrojums aprakstošs un/vai vietām nelogisks.</p>	<p>Pēc atsevišķām pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret definēto problēmu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums atsevišķos gadījumos aprakstošs.</p>	<p>Pēc pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret definēto problēmu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums ir veidots analītiski.</p>	<p>Pēc pazīmēm konstatē un paskaidro avotu ticamību un pietiekamību attiecībā pret definēto problēmu. Ticamība un pietiekamība noteikta korekti. Skaidrojums ir veidots analītiski. Ticamība un pietiekamība konstatēta starpdisciplinārā kontekstā un loģiski saistīta ar definēto problēmu.</p>
<p>Klasificē avotus, izveidojot avotu kopas, un tās konfrontē</p>	<p>Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc disciplīnai raksturīgiem, subjektīvi izvēlētiem kritērijiem. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju, reaģējot uz acīmredzamām pretrunām/nesakrītībām; raksturo pieejamo faktu lomu atsevišķos problēmas aspektos. Salīdzinājums aprakstošs un /vai vietām nelogisks.</p>	<p>Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas gan pēc disciplīnai raksturīgiem, subjektīvi izvēlētiem kritērijiem, gan pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju, pārsvarā reaģē uz acīmredzamām pretrunām/nesakrītībām; raksturo pieejamo faktu lomu atsevišķos problēmas aspektos. Salīdzinājums atsevišķos gadījumos aprakstošs.</p>	<p>Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo gadījumu/tēmu. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu problēmas izpētē/kontekstā. Salīdzinājums ir veidots analītiski un loģiski.</p>	<p>Klasificē atlasīto informāciju un informācijas avotus, veidojot kopas pēc kritērijiem, kas definēti attiecībā pret pētāmo problēmu starpdisciplinārā kontekstā. Konfrontējot informācijas kopas savā starpā, salīdzina, pārbauda avotu sniegto informāciju un raksturo pieejamo faktu lomu starpdisciplinārā kontekstā. Salīdzinājums ir veidots analītiski un loģiski.</p>
<p>Izskaidro problēmu un identificē iespējas situācijas risinājumam</p>	<p>Apraksta kādu no problēmai būtiskiem elementiem – cēloņus, raksturiežīmes un ietekmi uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrību. Aprakstot struktūrelementus un sakarības, pieļauj būtiskas faktu un loģikas kļūdas.</p>	<p>Daļēji aprakstoši skaidro problēmas cēloņus, raksturiežīmes un ietekmi uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrību. Definē un daļēji aprakstoši skaidro faktorus, kas ietekmē problēmu. Aprakstot struktūrelementus un sakarības, pieļauj nebūtiskas faktu un loģikas kļūdas.</p>	<p>Skaidro problēmas cēloņus, raksturiežīmes un ietekmi uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrību. Definē un skaidro faktorus, kas ietekmē problēmu, saistot un detalizēti aprakstot visus skaidrošanas situācijai atbilstošos struktūrelementus, sakarības loģiskā secībā.</p>	<p>Skaidro problēmas cēloņus, raksturiežīmes un ietekmi uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrību. Definē un skaidro faktorus, kas ietekmē problēmu, saistot un detalizēti aprakstot visus skaidrošanas situācijai atbilstošos struktūrelementus, sakarības loģiskā secībā un starpdisciplinārā kontekstā.</p>

Izstrādā pamatotu vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības stratēģiju	Piedāvā definētās problēmas risināšanai daļēji derīgu stratēģiju, kas balstīta subjektīvos ieska- tos/neuzticamos, tenden- ciosos avotos u. tml. Apraksta, kā tiks ņemti vērā problēmas cēloņi, raksturiezīmes un ietek- me uz kultūras un vēstu- res pieminekļu aizsardzī- bu un sabiedrību.	Piedāvā definētās prob- lēmas risināšanai daļēji derīgu stratēģiju, kas daļēji balstīta analizētajos avotos/datos. Daļēji pamatoti skaid- ro, kā tiks ņemti vērā problēmas cēloņi, rak- sturiezīmes un ietekme uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrību. Aprakstoši un subjektīvi prognozē piedāvāto pārmaiņu sekas īstermiņā un ilgtermiņā.	Piedāvā definētās prob- lēmas risināšanai derīgu stratēģiju, kas balstīta analizētajos avotos/datos. Pamatoti skaidro, kā tiks ņemti vērā problēmas cēloņi, raksturiezīmes un ietekme uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrī- bu. Analizē un pamatoti prognozē piedāvāto pārmaiņu sekas īstermiņā un ilgtermiņā. Izvērtē iespējamās īstenošanas ierobežojumus un riskus.	Piedāvā definētās prob- lēmas risināšanai derīgu stratēģiju, kas balstīta analizētajos avotos/datos. Pamatoti skaidro, kā tiks ņemti vērā problēmas cēloņi, raksturiezīmes un ietekme uz kultūras un vēstures pieminekļu aizsardzību un sabiedrī- bu. Analizē un pamatoti prognozē piedāvāto pārmaiņu sekas īstermiņā un ilgtermiņā. Izvērtē iespējamās īstenošanas ierobežojumus un riskus. Stratēģija izstrādāta starpdisciplinārā kontek- stā.
Rekomendā- cijas	Nav piedāvātas rekomen- dācijas, tās nav atbilstošas vai nav balstītas ievākta- jos datos un informācijā.	Ne visas rekomendācijas ir atbilstošas vai balstī- tas ievāktajos datos un informācijā.	Rekomendācijas ir atbilstošas un balstītas ievāktajos datos un infor- mācijā.	Rekomendācijas ir atbilstošas un balstītas ievāktajos datos un infor- mācijā. Rekomendācijām piemīt zinātniskā novitāte vai arī tā ir būtiska starpdiscipli- nārā kontekstā.
Novērtē pa- veiktā nozīmi	Novērtējumā nav iekļauti pilsoniskā un vēsturiskā nozīmīguma aspekti.	Novērtē mazsvarīgus paveiktā pilsoniskā un vēsturiskā nozīmīguma aspektus īstermiņā vai ilgtermiņā.	Novērtē būtiskus paveik- tā pilsoniskā un vēsturis- kā nozīmīguma aspektus īstermiņā un ilgtermiņā.	Novērtē būtiskus paveik- tā pilsoniskā un vēsturis- kā nozīmīguma aspektus īstermiņā un ilgtermiņā. Novērtējums veikts starp- disciplinārā kontekstā.

**DOMĀT.
DARĪT.
ZINĀT.**

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ